

DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
HKUK 132 ANAYASA HUKUKU II
DERS İZLEME PROGRAMI

Ders Kodu	HKUK 132	Dönem	Bahar 2025-2026	Kredi	4
Ders Adı	Anayasa Hukuku II			ECTS Kr.	
Web Adresi	http://staff.emu.edu.tr/dculusoy/			Önkoşul	
Ders Saati	Pazartesi ve Çarşamba Günleri: 10.30-12.30			Ofis Saati	Salı 13.30-15.00
Ders Yeri	Hukuk Fakültesi- LAW A1				
Dersi Vermekle Sorumlu Öğretim Üyesi					
Gr.	Öğretim Üyesi	Ofis No.		e-posta	
1	Doç. Dr. Demet ÇELİK ULUSOY	L 205		demet.celik@emu.edu.tr	
Ders Tanımı					
<p>Bu dersin içeriği Türk Anayasa Hukuku'nun ana hatları ve Türk anayasal gelişim süreçleri üzerine geliştirilmiştir. Türk Anayasa Hukuku dersinde öncelikli olarak, Osmanlı'da anayasal gelişmeler hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu yönde Osmanlı anayasal gelişim sürecinde Sened-i İttifak, Gülhane Hatt-ı Hümayunu, Tanzimat ve Islahat Fermanlarının yanı sıra Birinci ve İkinci Meşrutiyet dönemlerinde anayasal gelişmeler değerlendirilecektir. Cumhuriyet dönemi anayasal gelişmeleri ile 1982 Anayasası ayrıntılı olarak ele alınacaktır. 1982 Anayasası'nda yasama, yürütme organları ile yargı organı incelenecek olup, özellikle anayasa yargısı ele alınacaktır. 1982 Anayasası'nda devlet organlarının kuruluş işleyiş ve birbirleriyle olan ilişkileri yönünden incelenmesi söz konusudur.</p>					
Öğrenme Çıktıları					
<p>Dersi başarı ile tamamlamış öğrenciler;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Osmanlı-Türk Anayasal gelişimi hakkında derinlemesine bilgi sahibi olacaklardır. Bununla birlikte 1982 Anayasası'na ilişkin olarak devlet organlarının kuruluş, işleyiş ve birbirleriyle olan ilişkileri ayrıntılı olarak incelenmektedir. Öğrenciler 1982 Anayasasına hakim olan ilkeleri temel hak ve özgürlükler rejimini önceki anayasalar bakımından karşılaştırmalı olarak öğreneceklerdir. ■ 1982 Anayasası'na göre TBMM içyapısı, çalışma düzeni, üyeleri ve yasama fonksiyonu TBMM görev ve yetkileri hakkında yeterli bilgi edinmiş olacaklardır. 1982 Anayasası'na ilişkin olarak yürütme organı ve düzenleyici işlemleri ile anayasa yargısı ve anayasanın değiştirilmesine ilişkin temel konularda yeterlilik kazanacaklardır.					
Öğretim Yöntem ve Teknikleri					
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ders, anlatım şeklinde yapılacaktır. ■ Dersi alan öğrenciler, verilen görevleri yerine getirmekle sorumludur. ■ Dersle ilgili tüm bilgiler (ders materyalleri, duyurular gibi) ilk derste öğrencilere verilecektir. ■ Duyurularla ilgili olarak öğretim üyesinin web sayfası takip edilebilir.					
Ders Materyalleri					

Ders Kitabı:

KİTAPLARIN EN GÜNCEL BASKISINI EDİNMEZ GEREKİR.

1- **1982 Anayasası**, 2017 Yılında Yapılan Anayasa değişiklikleri ile Birlikte- 2-

Bülent Tanör, “**Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri**”, Yapı Kredi Yayınları.

3- Kemal Gözler, “**Türk Anayasa Hukuku Dersleri**”, Ekin Yayınevi, Bursa, Son Baskısı **VEYA** 4- Ergun Özbudun, “**Türk Anayasa Hukuku**”, Yetkin Yayınları, Ankara, Son Baskısı.

Derste ayrıca Anayasal Belgeler ile Önceki Anayasa metinleri inceleneceğinden bu belge ve anayasa metinlerini edinmeniz gereklidir.

Yardımcı Kitaplar:

İbrahim Ö. Kaboğlu, “**Özgürlükler Hukuku**”, Baskı: 6, İmge Yayınevi, İstanbul, 2002.

Pratik Çalışma Kitabı Önerileri:

Sultan Tahmazoğlu Üzeltürk-Tevfik Sönmez Küçük, “**Anayasa Hukuku ve Türk Anayasa Hukuku Uygulamaları**”, Legal Yayınevi, Son basımı, 2013.

Kemal Gözler, “**Türk Anayasa Hukuku Pratik Çalışmaları**”, Ekin Yayınevi, son baskı, Bursa.

Ders için Kullanılabilecek Web Adresleri

Anayasa Mahkemesi: www.anayasa.gov.tr

Özellikle kararlar bilgi bankası ve ilgili mevzuat için bakınız.

TBMM: <http://www.tbmm.gov.tr/>

Mevzuat : <http://www.mevzuat.gov.tr/>

Resmi Gazete: <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx>

Haftalık Ders Planı / Konu Başlıkları

Derse Giriş:

Anayasal Belgelerin Niteliği Açısından Anayasa Yapım Sürecinin Genel Değerlendirmesi; Bu kısa tekrarlar, Anayasa Hukuku genel esaslar kısmında görülen ve Türk Anayasa Hukuku çerçevesinde incelenecek olan anayasal belgelerin niteliklerinin tahlil edilmesi sağlanacaktır.

OSMANLI ANAYASAL GELİŞMELERİNE GİRİŞ

1-1808 Sened-i İttifak,

2-1839 Gülhane Hatt-ı Hümayunu (Tanzimat Fermanı) 3- 1856

Islahat Fermanı

Hazırlanışları, İçerikleri, Kazanımları, Hukuki ve Anayasal Nitelikleri bakımından değerlendirilecektir.

Okuma Yapmak isteyenler için Ekstra Kaynak Önerileri:

1- Sinan Akşin-*Sened-i İttifak İle Manga Carta'nın Karşılaştırılması*, Tarih Araştırmaları Dergisi, 1994.

2- Rifat Önsoy, *Sened-i ittifak ve Türk Demokrasi Tarihindeki Yeri*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1986.

3- Ersan İLAL, *Magna Carta*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası , 2011; 34(1-4): 210-242.

1. Hafta

2. Hafta	<p style="text-align: center;">OSMANLI ANAYASAL GELİŞMELERİ- DEVAM</p> <p style="text-align: center;">1- 1876 Kanun-i Esasi (Birinci Meşrutiyet)</p> <p style="text-align: center;">2- 1909 Kanun-i Esasi Değişiklikleri (İkinci Meşrutiyet)</p> <p>Osmanlı'da ki her iki anayasal gelişim süreci, içerikleri, anayasal belge olarak kazanımları ile hukuki ve anayasal nitelikleri bakımından incelenecektir. Söz konusu anayasal gelişmelerin, önceki anayasal gelişim süreçleri ve anayasal nitelikleri bakımından farklılıkları ortaya konulacaktır.</p> <p style="text-align: center;">CUMHURİYET DÖNEMİ ANAYASAL GELİŞMELER</p> <p style="text-align: center;">1- 1921 Anayasası- 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanununa Geçiş</p> <p>Ulusal devletin kurulması sürecine geçiş, Anayasa'nın özellikleri, niteliği, dinamikleri, devlet organlarının ilişkileri bakımından değerlendirilmesi, Temel Hak ve Özgürlükler Rejimi.</p> <p>Okuma Yapmak isteyenler için Ekstra Kaynak Önerileri:</p> <p>1- Osman, C. A. N. "1921 Anayasası'nın 100. Yılı: Bir İstisnai Başarı Ve Dramatik Başarısızlık Hikâyesi." <i>Anayasa Yargısı</i> 38.1: 127-170.</p>
-----------------	---

2-	<p>Çalen, M. K. "1909 Kanun-ı Esasî Tadîlâtı" . <i>Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi</i> 2 (2012): 129-140 https://dergipark.org.tr/en/pub/trkede/issue/13297/496186</p> <p>3- Türkkkan, Hakan. "Osmanlı Devleti'nde anayasa düşüncesinin gelişimi ve Kanun-i Esasi tartışmaları." (2013).</p> <p>4- GÜNEŞ, İhsan. Teşkilati Esasiye Kanunu'nun (1921 Anayasası'nın) Yapılış Süreci. <i>Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i>, 2020, 20.2: 233-256.</p>
-----------	---

3. Hafta	<p style="text-align: center;">CUMHURİYET DÖNEMİ ANAYASAL GELİŞMELERİ- Devam</p> <p style="text-align: center;">1- 1924 Anayasası – 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu</p> <p>Anayasa'nın özellikleri, niteliği, dinamikleri, devlet organlarının ilişkileri bakımından değerlendirilmesi, Temel Hak ve Özgürlükler Rejimi. Bu derste aynı zamanda, 1921 ve 1924 Anayasaları'nın genel bir karşılaştırması yapılacaktır. Okuma Yapmak isteyenler için Ekstra Kaynak Önerileri:</p> <p>1- Anayurt, Ö. (1997). 1924 Anayasası'nda Meclis-Yürütme ilişkileri. <i>Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi</i>, 8(39), 673-694.</p> <p>2- Kabay, O. 1921 Ve 1924 Anayasaları Üzerine Genel Bir Bakış.</p> <p>3- Behram, Z. A. (2006). 1876 Tarihli Osmanlı Kanun-ı Esasisi İle 1924 Tarihli Tc Anayasasının Karşılaştırılması (Doctoral Tezi).</p> <p style="text-align: center;">2- 1961 VE 1982 ANAYASALARI</p> <p>Hazırlanışları, Anayasal Nitelikleri, Devlet Organları Kuruluş, işleyiş ve birbirleriyle olan ilişkileri ile temel hak ve özgürlükler rejimleri bakımından karşılıklı değerlendirilmeleri.</p> <p>Okuma Yapmak isteyenler için Ekstra Kaynak Önerileri:</p> <p>1- Kili, Suna. "Temel Hak ve Özgürlükler Yönünden 1961 Ve 1982 Anayasaları." (1984).</p> <p>2- Tunç, Bilal. "TÜRK ANAYASA TARİHİNDE 1961 ANAYASASI'NIN YERİ VE ÖNEMİ." <i>Journal of Black Sea Studies</i> (2020).</p>
-----------------	--

4. Hafta	<p>1961 VE 1982 ANAYASALARININ NİTELİKLERİ BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI</p> <p>1- Cumhuriyetin Nitelikleri</p> <p>Başlangıç İlkeleri, Toplumun Huzuru ve Milli Dayanışma ve Adalet, Cumhuriyetçilik, Üniter Devlet, Atatürk Milliyetçiliği kavramları.</p> <p>2- Sosyal Devlet</p> <p>3- Demokratik Devlet</p>
5. Hafta	<p>1961 VE 1982 ANAYASALARINDA CUMHURİYETİN NİTELİKLERİNE DEVAM;</p> <p>4- Laiklik</p> <p>5- Eşitlik İlkesi</p> <p>Kaynak Önerileri: Merih ÖDEN, Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi, 2003 Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, ISBN 975-464-271-0.</p> <p>6- Hukuk Devleti</p> <p>7- İnsan Haklarına Dayalı /Saygılı Devlet</p> <p>1961 VE 1982 ANAYASALARINDA TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER REJİMİNE GİRİŞ</p> <p>Kavramlarla Hak ve Özgürlükler, Hak ve Özgürlükler Rejimi, Anayasaların Temel Hak ve Özgürlük Tipolojisi ve tanımlanması</p> <p>Kanunilik</p> <p>-Kanunla Sınırlamanın Nedenleri</p> <p>Öngörülebilirlik, Belirlilik Hukuki Güvenlik-Hukuk Devleti bağlamı Nedene</p> <p>Bağlılık</p> <p>Genel Sınırlama, Özel Sınırlama Nedenleri, Kademeli ve Katmerli Sınırlama Rejimi</p> <p>Basit Yasa Kaydı, Nitelikli Yasa Kaydı ve Mutlak Hak</p>

	<p>Laik Cumhuriyetin Gerekleri</p> <p>Anayasanın sözü ve ruhu</p> <p>Hakkın Özü- Kullanılabilirlik</p>
6. Hafta	<p>1961 VE 1982 ANAYASALARINDA KARŞILAŞTIRMALI TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER REJİMİ-DEVAM</p> <p>Ölçülülük</p> <p>Elverişlilik</p> <p>Gereklilik</p> <p>Orantılılık</p> <p>Demokratik Toplum Düzeninin Gerekleri - Asgari Unsurlar ve AİHS Demokratik Toplumda Gereklilik Kriteri</p>
7. Hafta	<p>1982 ANAYASASI'NDA YASAMA ORGANI</p> <p>Yasama Fonksiyonu</p> <p>TBMM Görev ve Yetkileri</p> <p>TBMM Çalışma Düzeni ve İç Yapısı ile Üyelerin Seçimi ve Hukuki Statüleri</p>
8. Hafta	<p>TBMM Görev ve Yetkileri- Yasama İşlemleri</p> <p>Yasama organının işlemleri</p> <p>Kanun</p> <p>Uluslararası Anlaşmalar</p> <p>Denetim</p>

9. Hafta	<p>1982 ANAYASASI'NDA YÜRÜTME ORGANI Cumhurbaşkanı Seçimi, Görev ve Yetkileri ile Sorumluluk ve Sorumsuzluk. Yürütme Organı ve Düzenleyici İşlemler: 1- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri Yetki, usul, sebep, konu ve denetim açısından kapsamının incelenmesi Olağanüstü Yönetim Biçimleri Olağanüstü Hal İlanı ve Hukuki Rejimi, Olağanüstü Hal Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri</p>
10. Hafta	<p>1982 ANAYASASI'NDA YARGI ORGANI Yargı Bağımsızlığı ve tarafsızlığı, Yargıya hakim olan ilkeler ve incelenmesi, Hakim ve Savcılar Kurulu ve Yapısı</p>
11. Hafta	<p>ANAYASA YARGISI Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu, Üyeleri ile Görev ve Yetkileri. Anayasa Yargısı'nda Denetime tabi normlar ve denetim yolları: İptal Davası</p>
12. Hafta	<p>ANAYASA YARGISI KONUSUNA DEVAM denetim yolları Devam: İtiraz Yolu Bireysel Başvuru.</p>

Dersin Zorunlulukları

- Bu derste derse **devam etme, yoklama ve NG notuna ilişkin olarak DAÜ Hukuk Fakültesi tarafından alınan kararlar uygulanacaktır.** Sınıfa geç gelen, yoklama tamamlandıktan sonra 10 dk içinde sınıfa gelmeyenlerden imza alınmaz. Dersin bitiş saatine gelerek yoklamaya imza atılmaz.
- Türk Anayasa Hukuku dersinde, **Haftalık Ders çizelgesi** takip edilecektir. **Konuların sırası değişebilir. Dönem sonunda ders çizelgesindeki tüm konular işlenmiş olacaktır.** Bu konuda öğretim üyesi gerekli bilgilendirmeleri sınıfta yapar. Ders çizelgesindeki planda resmi tatiller vb. nedenlerle kaybı söz konusu olabilir. Bu nedenle dönem içerisinde önceden duyuru yapılmak koşuluyla öğrencilere **ek ders yapılabilir.**
- Türk Anayasa Hukuku dersi kapsamında ara ara **pratik çalışmalarına yer verilecektir.** Pratik çalışmaları ders sırasında ya da önceden belirlenerek duyurulacak bir gün ve saatte veya ders saatinde yapılacaktır. Öğrencilerin, bu derse ayırdıkları haftalık ders çalışma rutinleri içersine,

özellikle, pratik çalışma metodunu (Anayasa Mahkemesi sitesinden karar incelemesi, pratik kitaplarından soru çözülmesi gibi) dahil etmeleri tavsiye edilir.

■ Tüm öğrencilerin, özellikle **1982 Anayasası'na ilişkin konularda Anayasa metinleri ve T.C. 1982 Anayasası** ile derse katılmaları gerekmektedir.

■ Öğrencilerin dersin ölçme değerlendirme gereklilikleri **bakımından ders kitaplarından faydalanmaları zorunludur.** Ayrıca, ders çizelgesinde belirtilen yardımcı kaynaklar da kullanılabilir. Bunun dışında ders notu, Youtube video ders anlatımları, başka üniversitelerdeki ders notları vb kaynaklardan hazırlanmaları yeterli değildir. Derste, **ses kaydı yapılması yasaktır.** İzin almadan **görüntü veya ses kaydı kişilik haklarının ihlali, kişisel verilerin rıza alınmaksızın kaydedilmesi anlamına gelmekte ve hukuk aykırıdır.** Ses kaydı yapıldığı tespit edilen öğrenciler izinsiz ses kaydı yaptıkları ve öğretim üyesi ile sınıftaki diğer kişilerin kişilik haklarına aykırı eylemleri nedeniyle haklarında tutanak tutulacaktır.

■ Dersin sınavları pratik olay, Anayasa Mahkemesi kararları, yorum ve muhakeme gerektirecek klasik sorulardan (en az % 50'si) oluşacağı gibi, belirli bir oranda (en fazla % 50) boşluk doldurma, test, doğru/yanlış ve seçenekli sorulardan da oluşabilir. Bu hususta kesin bilgi sınavdan önceki son derste öğrencilere verilecektir.

■ Her öğrencinin telafi sınavı alma hakkı vardır. Öğrencinin bir sınava katılmadığı durumda sınav tarihinden itibaren en geç üç iş günü içerisinde sağlık raporu sunmakla yükümlüdür. Fakülte Telafi

Komitesi'nce rapor ve dilekçeleri uygun bulunan öğrenciler, Telafi sınavına kabul edilirler. Telafi sınavları, tüm konuları içerecek şekilde karar değerlendirmesi ve klasik sınav şeklinde yapılacaktır. ■ Öğrencilerin, sınav sonuçları açıklandıktan sonra beş iş günü içerisinde aldığı nota bir dilekçeyle itiraz edebilir. İtirazları kabul edilen öğrenciler, daha önce ilan edilecek olan "kağıt gösterme" gününde kağıtlarına öğretim üyesi ile bakabileceklerdir.

■ Derse devamı desteklemek amacıyla ara ara küçük sınav ve/veya ödev ile derse devam takibi yapılabilir. Ayrıca öğrencilerin dersi takibi ile ilgili bilgileri, DAÜ'nin online ders takip çizelgesine de işlenecektir.

Değerlendirme Yöntemi				
Değerlendirme	Ara Sınav	Final Sınavı		
Yüzdellik	30 %	70 %		